

Stichting **Thijssse's Hof**

*Planten- en vogeltuin in het
Bloemendaalsche Bosch*

**Jaarverslag
2016**

Verlag over het jaar 2016

Met veel genoegen bied ik u het jaarverslag aan van de Stichting Thijsses Hof over het jaar 2016. Na een hectisch jubileumjaar, zijn we in 2016 weer in wat rustiger vaarwater gekomen. Uiteraard vindt u ook in dit jaarverslag weer de bekende activiteiten terug, die de Hof maken wie we zijn: educatief, hart voor de natuur en traditioneel. Dat laatste slaat vooral op het feit dat we al vanaf 1925 jong en oud betrekken bij de natuur, in het bijzonder natuurlijk de natuur in de Hof. Uiteraard zijn we meegegroeid met de jaren. Technische hulpmiddelen zoals microscopen en beamers en natuurlijk de onvermijdelijke laptop of Iphone zijn niet meer weg te denken en met de sociale media kunnen we ook de volgende generatie natuurvrienden bereiken.

En naast de gebruikelijke zaken die in het jaarverslag horen, zoals de staat van de financiën, kunt u ook een interessant artikel lezen over de veranderingen in de bosflora in de laatste twintig jaar.

Toch even terug naar de financiën. Ogenscheinlijk zal niemand medelijden hebben met een stichting die met een paar ton reserves nog wel vet op de botten heeft. Maar schijn bedriegt. Al een aantal jaren nemen de donateurs in rap tempo af en hebben we een tekort op de exploitatie. We hebben momenteel 1012 donateurs, maar dat is ooit aanzienlijk hoger geweest. Gelukkig kunnen we dan het gat opvullen uit onze reserves, maar duidelijk is dat die reserves daarmee flink gaan slinken. Als we doorgaan op de huidige voet, dan halen we het 125 jarig bestaan vermoedelijk niet meer.

Stichting Thijsses Hof is geheel afhankelijk van donaties en legaten. Er is geen enkele structurele subsidie meer, nadat de gemeenteraad van Bloemendaal enkele jaren geleden had besloten om na bijna 90 jaar de subsidierelatie te verbreken. Gelukkig zijn er nog wel een aantal grotere organisaties die ons jaarlijks met enkele honderden euro's bedenken, maar het tekort blijft nu wel oplopen.

Duidelijk moge zijn dat het van levensbelang is dat er meer donateurs worden geworven en tegelijkertijd zal het bestuur keuzes moeten maken

die wellicht enige verandering zal brengen in de bedrijfsvoering van de Hof.

Dankbaar zijn we voor tal van initiatieven zoals de Bos en Duin school, die ter gelegenheid van de opening van de nieuwe Brederodelaan in Bloemendaal-noord ons spontaan een gift t.w. van 325 euro schonk, bijeengebracht door alle leerlingen en hun ouders, familie en verzorgers.

Ook een aantal bedrijven hebben ons in 2016 goed geholpen, zoals de firma Van Schagen uit Santpoort-Noord voor de afvoer van de composthoop in april 2016 en de NV Afvalzorg uit Assendelft voor de afvoer van groenafval na onze Natuurwerkdag op 5 november 2016;

Een bijzonder onderzoek vond plaats begin van de zomer in de vijver met een drone-boot van de Firma InTech Ingenieurs- & Technisch Adviesbureau uit Haarlem. Dankzij het Duinenfonds van het Nationaal Park Zuid Kennemerland werden we in staat gesteld om de kwaliteit van de vijver te onderzoeken met een speciaal bootje vol meetapparatuur. Gelukkig bleek de vijver kerngezond en hoefden we niet na te denken over dure ingrepen zoals baggeren.

Van mevrouw Schouten kregen we een nieuwe bank cadeau, omdat haar moeder Jo altijd zo genoot van het uitzicht op de vijver. En dat kwam goed uit omdat de oude bank aan vervanging toe was..

Een gift van de Louisa van der Velden Stichting uit 2015 is tijdelijk in onze bestemmingsreserve gestopt. Ook van de Brediusstichting mochten wij weer een geldbedrag ontvangen, dat is ingezet voor het verbeteren van de vitrines, zowel de aanblik en de verlichting zijn daardoor enorm verbeterd.

Vrijwilligers van het Landje van de Boer waren bereid onze overvloedige daslook te verwerken tot een heerlijke soep, die aan onze vrijwilligers werd aangeboden als smakelijke lunch op hun locatie. Van grond naar mond beleving! De beheerder-hovenier vertelde intussen ook nog iets over de daslookplant. In juni zijn de vrijwilligers van het Landje van de Boer bij ons in de Hof geweest.

De Hof draait naast de enige betaalde kracht, de hovenier-beheerder, louter op vrijwilligers. Ruim vijftig mensen zijn actief met het scholenproject, de rondleidingen en het beheer van de tuin. Dankzij hen is de Hof in staat om per jaar duizenden schoolkinderen te ontvangen in de vier seizoenen (Scholenpad) en voor nog eens duizenden bezoekers te zorgen dat er een mooie heemtuin is waarin volop informatie te vinden is over de natuur.

Ook het bestuur van de Stichting Thijsses Hof bestaat uit louter vrijwilligers en één van hen nam in 2016 afscheid van het bestuur: Dr. Ger Londo. Ger was maar liefst 45 jaar bestuurslid en als ecooloog sterk betrokken bij het beheer van de Hof. Dankzij Ger is er in de Hof een degelijk onderhouden en goed uitgevoerd beheer tot stand gekomen. Hij heeft hierover ook een boek geschreven met de titel "Tachtig jaar natuurontwikkeling", dat nog steeds in het Instructielokaal te koop is. Ger is ook de initiatiefnemer geweest van de opmaat naar de status van Rijksmonument in 2015.

Ger Londo in gesprek met Dick Saher van Educatie, tijdens zijn afscheid

Het bestuur is Ger zeer erkentelijk voor zijn nimmer aflatende vakkundige inbreng gedurende zijn lange zittingsduur. Ger stimuleerde de opeenvolgende hoveniers met hun vrijwilligers het beheer goed ter hand te nemen.

Voorzitter Henk Wijkhuisen sprak op 9 april in het Instructielokaal hem alle lof toe en mooie dankwoorden, in bijzijn van familie, (oud) hovenier(s) en enkele bevriende relaties. Voor zijn buitengewone verdiensten mocht hij uit handen van de voorzitter een goud vergulde Thijssespenning ontvangen.

Het bestuur is eind 2016 aangevuld met Jan Leemreize, die Dick Saher zal opvolgen voor het onderdeel educatie/scholenproject.

Een bekend gezicht van de zondagen is Yneke Bettink. Als vervangend hovenier staat zij het publiek te woord. Zij is 75 jaar geworden en wilde om die reden wat gaan afbouwen. In het vorig jaarverslag heeft u kunnen lezen dat we haar bij ons uitje in het zonnetje hebben gezet gezien haar lange betrokkenheid bij de Hof. Door het bestuur is uit de kring van de vrijwilligers gezocht naar ondersteuning en dat is gelukt. Sander Hartveld voorziet nu als 2e vervangend hovenier op de zondagen.

En de Hof zou de Hof niet zijn zonder de enthousiaste inzet van onze hovenier-beheerder, Roland Brakel.

Aan allen die zich in 2016 voor de Hof hebben ingezet weer veel dank!

En tot slot een dankwoord aan u, lezer en begunstiger. Zonder uw steun kan de Hof niet draaien. Daarom hopen we dat we ook in 2017 weer op uw bijdrage mogen rekenen, zodat we in de geest van Dr. Jac. P. Thijsses verder kunnen werken aan educatie en vooral het enthousiasmeren van mensen voor de schoonheid en het belang van de natuur.

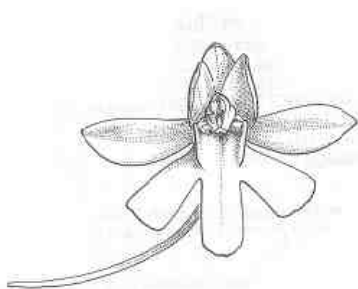
Na 45 jaar neemt Ger afscheid

Twee belangrijke natuurkenners; Ger en Jac. P.

Dik Vonk weet wel een paar anekdotes..

Voorzitter Henk Wijkhuisen gaat in op de belangrijke rol die Ger als ecooloog in de afgelopen 45 jaar in de Hof heeft gespeeld.

Oud-hovenier Dirk de Leur (1981-1990) en Ger praten over de samenwerking in die dagen

Harry Schokkenbroek (hovenier van 1992 tot 2010), de voorganger van Roland, in gesprek met Ger.

Het op afstand te besturen onderzoeksvaartuigje peilt de diepte en onderzoekt de gesteldheid van de bodem van de grote vijver. Ook temperaturen en waterkwaliteit worden gemeten. De resultaten waren boven verwachting.

Elk jaar wordt er een vrijwilligersuitje georganiseerd. Deze zomer bezochten we oa. "De Heijmanshof" in Vierhouten op de Veluwe. Door deze landschapstuin slingert een beekje die voor een bijzondere begroeiing zorgt. Op de foto het gezelschap aan de lunch.

De foto op de voorpagina, Bosrank, is gemaakt door **Ekke Wolters**. De overige foto's zijn gemaakt door Ekke Wolters, Henk Wijkhuizen en Dick Saher

Carla, onze secretaris, ontvangt van de Bos en Duinschool een cheque t.w.v. € 325,-

In het clubhuis van hockeyclub HBS heeft Ank Berkhout een winkeltje van Thijssse's Hof ingericht

De Hof en zijn bezoekers

Al op 6 januari ontvingen we een groep van de VMBO school het Sterrencollege. Een les over insecten en dat in de winter. Een uitdaging. Toch vonden we genoeg, zoals wortelluizen op de penwortel van paardenbloem en een nest van de gele weidemier. Een flink aantal groepen van Het Sterrencollege heeft de Hof bezocht. We kregen er ook nog eens een mooi bedrag voor.

Het hele jaar door heeft het IVN het instructielokaal gebruikt voor haar natuurgidsenopleiding. Er was zeer veel waardering voor de faciliteiten die we hier konden bieden.

De Crujdt Hoeck is een bedrijf dat handelt in zaden voor wilde planten. Zij gaven een cursus

over aanleg en onderhoud van bloemenweides. Wankja Ferguson gaf een cursus over wilde bijen.

De Vrijwilligerscentrale nam het lokaal in gebruik voor een cursus: Vrijwilligers vinden en binden.

Het voortgezet onderwijs is verplicht 30 uur maatschappelijk onderwijs te geven. Dat kan een stage zijn. 14 leerlingen hebben in 2016 de Hof bezocht voor zo'n stage. Daarnaast zijn twee leerlingen uit het praktijkonderwijs en één van het Wellantcollege uit Aalsmeer voor langere tijd aan de Hof verbonden geweest.

Voor de Beatrixschool groep 3/4 werd een speciaal herfstthema geregeld. Bijzonder altijd weer om met die jonge kinderen de Hof rond te gaan.

Bezoekers zijn onder de indruk van de Sleedoornpracht

Vreemd! Aan deze Klimop zitten twee verschillende bladvormen!

Het Scholenproject

Marielle Buist, leerkracht op de Koningin Wilhelminaschool in Overveen, komt al bijna 27 jaar met haar groep leerlingen naar Thijsse's Hof.

Ik ben in januari 1990 in groep 5/6 begonnen. Er gingen toen nog maar weinig ouders mee en de kinderen gingen in groepjes zelf langs de opdrachten. Wij hadden toen combinatieklassen en de kinderen kwamen zowel in groep 5 als groep 6 naar Thijsse's Hof. Het eerste jaar waren de kinderen altijd heel geïnteresseerd maar groep 6 had vaak het idee dat het hetzelfde was als het jaar ervoor. Tussendoor ben ik af en toe niet geweest omdat ik dan niet in groep 6 les gaf.

De laatste jaren komen we op woensdag. Op deze dag werken ouders vaak niet en ze zijn de laatste jaren zo enthousiast dat ik zelfs wachtlijsten moet maken. Omdat de kinderen in kleine groepjes langs de opdrachten gaan, blijven ze heel geconcentreerd 'speuren' en nadenken over wat ze zien. Ik wandel zelf heerlijk door Thijsse's Hof en kijk steeds een tijdje mee bij elk groepje. De laatste jaren wordt er ook vaker door mensen van Thijsse's Hof nog extra uitleg gegeven naast de opdrachten uit de speurtocht. Dit maakt het nog afwisselender. Gisteren kwam er nog een ouder vertellen dat haar man heel en-

thousiast was over het bezoek van woensdag. In al die jaren heb ik 1x een herfstspeurtocht afgebeld omdat het stortregende en het ook niet beter leek te worden. (buienradar bestond nog niet.....) Ik herinner me ook nog een keer dat er in de lente nog sneeuw lag maar gelukkig waren er ook heel wat zonnige bezoeken.

Het nieuwe instructielokaal is vooral tijdens de winterspeurtocht een hele verbetering. In het oude lokaal moesten de begeleidende ouders maar ergens koffie gaan drinken omdat ze niet mee naar binnen mochten en de kinderen zaten wel erg dicht op elkaar. En die voederplaats..... ik kan er rustig een uur naar kijken.

Thijsse's Hof is voor ons een vaste waarde: De kinderen krijgen op deze manier in korte tijd heel veel mee over levende natuur. Ook leren de kinderen beter kijken naar planten/bomen/dieren en nadenken over wat ze zien. Op deze manier onthouden ze ongetwijfeld meer dan wanneer ze er alleen over lezen of kijken naar bijv. schooltv. En zolang kinderen en ouders zo enthousiast blijven is het geen moeilijke keuze. En we voldoen ook gelijk aan een aantal kerndoelen.

Nachtvlinders in de Hof

Meldevlinder

In Nederland zijn naast de dagvlinders heel veel soorten nachtvinders. Omdat die in het donker vliegen weten we daar nog maar weinig van. De ca 2300 soorten nachtvinders leveren veel meer rupsen op dan de 70 soorten dagvlinders. Deze rupsen zijn een belangrijke voedselbron voor vogels, en ook voor veel andere typen insecten zoals parasietwespen en wantsen. Met de vele soorten bloemen en bomen in de Hof verwacht men ook veel soorten nachtvinders als bewoners. De rupsen zijn vaak gespecialiseerd op bepaalde plantensoorten of plantenfamilies.

Nachtvlinders worden kunstmatig verdeeld in twee groepen: de ca 800 soorten grotere vlinders, meestal meer dan 1 cm vleugellengte en de ca 1500 soorten kleine vlinders met gewoonlijk een vleugellengte van minder dan 1 cm. Die kleine soorten leven als rups vaak in een blad. Maar let op: er zijn nogal wat grotere soorten 'kleine' nachtvinders, waaronder bekende verschijningen als kroosvlinder, waterleliemot, Groene eikenbladroller en de voor Nederland nieuwe soort Buxusvlinder, die zo groot is als een Groot koolwitje.

De afgelopen jaren wordt er in de Hof naar nachtvinders gekeken. Dat kan door een sterke lamp bij een wit scherm te plaatsen en dan de vlinders op het scherm te fotograferen. Een andere methode is om de vlinders met een sterke lamp te lokken met onder de lamp kist met een smalle spleet, waar de vlinder invallen en daarna kunnen wegkruipen tussen eierdozen in de kist. De volgende morgen kan dan in de kist worden gekeken, wat er die nacht in is gekropen. Een derde methode is, om zoete smeer op boomstammen te smeren en 's nachts te kijken, wat daarop is afgekomen.

Tot nu toe zijn 265 soorten in de Hof gezien, waarvan 77 soorten voor het eerst in het afgelopen jaar 2016. Ook het jaar daarvoor zijn veel soorten voor het eerst waargenomen: 44 soorten. Van die 44 zijn in 2016 30 soorten niet gezien, onder andere de zeldzame lindedegouduil. In het nationaal park Zuid-Kennemerland zijn tot nu toe 971 soorten nachtvinders waargenomen. Dus de komende jaren kunnen we nog veel "nieuwe" soorten in onze Hof verwachten. Het blijkt, dat er ieder jaar weer variatie is in het aantal waargenomen soorten. Dit jaar hebben we onder andere de grote beervlinder gezien, die behalve zijn schutkleur ook felle schikkleur vertoont. Ook heel algemene soorten worden nog steeds als "nieuwe" soort in de Hof gezien. Terwijl we weten, dat die soorten gewoon in Zuid-Kennemerland thuis horen, zoals bijvoorbeeld de Meldevlinder. Ieder jaar zien wij deels andere soorten en sommige heel gewone soorten zien we soms niet.

De conclusie is, dat we gewoon vaker moeten kijken naar nachtvinders.

Grote beer

Financiën

Was het jaar 2015 een feestelijk jaar waarin we onze 90ste verjaardag mochten vieren, Rijksmonument geworden zijn en een nieuw boek over onze Hof is verschenen, het jaar 2016 stond in het teken van de financiële ontwikkelingen en wat daaraan te doen.

Ons donateursbestand neemt gestaag af, hoofdzakelijk door ouderdom, onvoldoende gecompenseerd door "jonge" aanwas. De inkomsten van donaties nemen dan ook voortdurend af met circa € 3000,- per jaar over de laatste 3 jaren.

Ook u kunt ons helpen met nieuwe donateurs werven. Neem familie, vrienden of kennissen mee voor een mooie wandeling door de Hof en maak ze donateur! Vrijwel alle en weer nieuwe donateurs hebben bijgedragen met soms ruime bedragen.

Wij zijn u daar erkentelijk voor.

Van het waterleidingbedrijf PWN, de Kennemer Golf & Country Club en de Vereniging Natuurmonumenten mochten we het afgelopen jaar wederom donaties ontvangen en een nieuwe bank werd ons aangeboden door de familie Schouten als dank voor de vele mooie uren met moeder in de Hof doorgebracht. Van de nabijgelegen Bos en Duin School mochten we een gift ontvangen bij de gemeentelijke heropening van de vernieuwde Brederodelaan en enkele bedrijven uit de regio zijn bedrijfsponsor, vermeld op de website onder Steunpilaren.

Diverse activiteiten zoals verhuur van ons instructielokaal, betaalde rondleidingen, gegeven lezingen en hogere bijdragen van scholen zijn

onvoldoende om de structureel geworden jaarlijkse verliezen te compenseren.

De afhankelijkheid van opbrengsten uit vermogen, legaten en schenkingen wordt steeds groter. Ook in 2016 hebben wij uit ons vermogen moeten putten. Bijzonder was wel de hogere gerealiseerde koerswinst door veel verkopen van aandelen in verband met een gedwongen vertrek bij onze vermogensbeheerder Van Lanschot Bank. Thijsse's Hof paste niet meer in het beleid van de bank m.b.t. verenigingen en stichtingen. Omdat ook het rendement (circa 1%) over het vermogen sterk achter bleef bij de verwachtingen en marktontwikkeling zijn wij teruggekeerd naar ABNAmro bank. De door Van Lanschot in rekening gebrachte overdrachtskosten zijn door ABNAmro aan ons vergoed.

De uitgaven zijn onveranderd gebleven en ook niet door bezuinigen te verminderen omdat het onvermijdelijke kosten betreft en er een zuinig beleid wordt gevoerd. De grootste kosten zijn lonen en sociale lasten (70%) voor onderhoud en beheer, daar waar al hulp wordt geboden door zo'n 50-tal vrijwilligers die de handen uit de mouwen steken.

Graag houden wij ons beschikbaar voor suggesties en ideeën om de financiën op peil te houden. Denkt u ook eens aan legateren en een jaarlijkse schenking per vastgelegde overeenkomst periodieke gift in geld, volledig aftrekbaar voor de inkomstenbelasting.

Wij willen u daar graag bij helpen en hebben de formulieren daarvoor.

Exploitatierkening 2016 (alle getallen in €)

Inkomsten

Donaties	31.066
Donaties NM, PWN en KG&CC	1.629
Ontvangsten kas, huur, diversen	4.283
Scholenbijdrage	2.273
Rente en dividenden	2.527
Gerealiseerde koerswinsten	14.709
Verkoop boeken	<u>743</u>
Subtotaal inkomsten	57.230
Exploitatietekort	<u>16.173</u>
Totaal	<u>73.403</u>

Uitgaven

Lonen en soc. lasten	47.034
Onderhoud park	6.224
Huisvesting en energie	5.044
Kantoor, post, internet	2.157
Representatie, diversen	1.159
Beheer, bankkosten e.d.	1.721
Drukwerk	2.498
Educatieve activiteiten	3.246
Inrichting	<u>4.320</u>
Totaal	<u>73.403</u>

Het exploitatietekort minus inrichtingskosten (€ 11.853) is afgeboekt van de algemene reserve; de inrichtingskosten van de bestemmingsreserve.
 In 2016 ontvingen wij tevens een schenking van € 3000,- van de Bredius Stichting en ontvingen wij een legaat van € 10.000,- van de in 2015 overleden mevrouw A.M. Werners uit Heemstede.
 De schenking is toegevoegd aan de bestemmingsreserve en het legaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve; zie onderstaande balans.

Balans per 31 december 2016

Activa

Effecten	363.670
Kas	175
Vorderingen	449
Banksaldi	<u>25.225</u>
Totaal	<u>389.519</u>

Passiva

Vooruit ontvangen donaties	16.775
Legaat	10.000
Bestemmingsreserve	11.680
Algemene reserve	<u>351.064</u>
Totaal	<u>389.519</u>

Vrijwilligersuitje. Na het bezoek aan De Heimanshof in Vierhouten, een van de oudste heemtuinen in ons land, reden we naar de natuurtuin in Harderwijk. Deze is in 1999 geopend en wordt onderhouden door een twaalfstal vrijwilligers. Chris Herzog, in rolstoel, is de ontwerper en oprichter van de tuin. Op de foto legt hij uit wat er bij het starten van een natuurtuin zoal komt kijken. Zichtbaar op de foto vlnr Dik, Johan, Roland, Martin, Ger, Bert, Sander, Yneke, José en Ank.

Thijssse's Hof als vogeltuin

Officieel heet onze stichting de "Stichting Thijssse's Hof, Planten- en Vogeltuin in het Bloemendaal-sche Bosch". Dat laatste is natuurlijk een vleugje nostalgie, maar dat mag als je ruim 90 jaar oud bent.

De plantentuin is bekend; je kunt er niet omheen, want overal staan gele houten staafjes met plantennamen. En op slechts een oppervlakte van 2 ha. vind je een enorme schakering aan natuurlijke milieu's met verschillende soorten planten die in dit milieu thuishoren. Voor de vogeltuin vallen vooral de nestkastjes op en natuurlijk fluit en fladdert er van alles rond. Maar dat fladderen geldt ook voor vlinders of libellen, dus Thijssse's Hof is evengoed een tuin voor andere dieren.

Waarom dan toch die naam vogeltuin? Tsjja, dat is historisch altijd zo geweest. Thijssse was een zeer veelzijdig veldbioloog met een enorme kennis van planten en dieren. Hij heeft over van alles en nog wat geschreven, maar misschien is zijn meest beroemde boek wel het "Vogeljaar". De eerste druk stamt uit 1903, met prachtige kleurenplaten op A3 formaat. Ik moet een jaar of dertien zijn geweest toen ik uit de toenmalige bibliotheek Huis te Zanen in Haarlem Noord de vijfde druk leende. Een mooie uitgave met een slobbeend op de kaff. Ik kan me nog vaag herinneren hoe ik dit boek in werd gezogen. Het is het eerste vogelboek geweest dat ik heb uitgelezen én met plezier. En grappig hoe actueel Het Vogeljaar nog altijd is. Toen mijn vrouw vorig jaar mopperde dat er zoveel voorjaarsbloemen gesloopt werden, las ik toevallig weer (de 5e druk! van) het Vogeljaar. Los van de discussie of toeval bestaat, het antwoord op haar vraag stond wel op een van de eerste pagina's. Mussen zijn dus behoorlijke slopers van voorjaarsbloemen.

Holenduif

Canadese gans

Blijft natuurlijk nog steeds de vraag waarom Thijssse's Hof een vogeltuin is. Ik kan er hooguit naar gissen, maar vogels, die tref je overal. Het zijn net planten. Nu ik dit schrijf kan ik ze ook horen, want het voorjaar is in volle gang. Ooit zei de toenmalige directeur van Vogelbescherming tegen mij dat vogels de belangrijkste ambassadeurs waren van de natuur. Iedereen ziet ze, ze vliegen van Oost naar West Berlijn, vogels zijn grenzeloos. En het is altijd makkelijker om vogels te spotten dan bijvoorbeeld padden, egels, hazelwormen etc. Eigenlijk kunnen alleen vlinders wedijveren, maar die zie je dan 's winters weer niet. Vogels wel, massaal zelfs als je kijkt naar de overwinterende zwanen, eenden en ganzen. Kortom, net als planten zijn vogels makkelijk te vinden, dus wellicht is Thijssse's Hof daarom ook een vogeltuin.

En wat gebeurt er dan allemaal in onze Hof? Voor een echte vogelliefhebber helaas niet zo veel. Al sinds jaar en dag worden de nestkasten vooral bezet door kool- en pimpelmezen. In de bosuil kast zat jarenlang een holenduif en de torenvalk-kast staat al jaren leeg. Het leukste van de nestkasten is als ik ze overdag controleer en ouders langs lopen met hun kinderen. Die mogen altijd even gluren naar de eitjes of naar de jongen en dan hebben die kinderen de dag van hun leven. Gelukkig was het voor de koolmezen in 2016 een beter jaar dan daarvoor. In 2015 was door het koude voorjaar veel sterfte onder de jonge vogels.

Persoonlijk vind ik de leukste plek voor vogels rond het meertje. Vooral de IJsvogel laat zich de laatste tijd nogal eens zien en zit graag op een van de overhangende elzentakken te vissen. Af en toe komen er ook vreemde eenden langs, zoals een grote zaagbek in januari of een kuifeend in dezelfde maand. Maar meestal wordt het meertje gedomineerd, zelfs geterroriseerd, door de meerkoet, die sinds jaar en dag daar de overheerser is. Niemand is welkom als de koet eenmaal zijn nest gebouwd heeft en daar in 2016 weer 4 jongen heeft grootgebracht.

Verreweg de leukste waarneming was in mei een draaihals. Dit is een neef van de specht, hoewel hij er heel anders uitziet. Deze bruine vogel heeft een zeer doordringend geluid en maakt mij doorgaans wakker in mijn Zweedse huis, waar hij in de tuin broedt. Kikikikikiki. Hard en meedogenloos gaat dit door. Hoewel de draaihals wel in Nederland broedt, was dit helaas een doortrekker op weg naar?? Misschien naar mijn huis in Zweden?

Ook de goudvink en appelvink zijn gezien en gehoord. Vooral die laatste soort is wat zeldzamer en het mannetje is een plaatje om te zien. Een dikke stierennek met een enorme snavel. Beide soorten broeden in de buurt; de goudvink zelfs tot 2014 ook in de Hof, maar de laatste twee jaar helaas niet meer.

Bijzonder is ook altijd de aanwezigheid van de buizerd. Regelmatig hoor je het gemiauw in de lucht en zweeft deze prachtige vogel over de Hof op zoek naar prooi. Ook de sperwer en havik worden regelmatig gezien, maar dat gaat meestal met een flinke vaart langs of door de bomen. En een enkele keer komt ook nog wel de torenvalk langs, die vroeger veel algemener voorkwam in de regio als broedvogel. En dan is er natuurlijk de blauwe reiger die zich elk jaar graag te goed doet aan kikkers en padden in de vijver. Maar al deze mooie vogels broeden helaas niet in de Hof, al zijn de omstandigheden voor een sperwer mijns inziens best wel ideaal. Dat zou ook moeten gelden voor de bosuil, die ik wel roepend heb aangetroffen in de Hof, maar zijn nest sinds jaar en dag ergens buiten de Hof bouwt, ondanks onze fantastische bosuilkast! Wie er wel broeden zijn het bekende lijstje van boomklever tot zwarte kraai. Elk jaar somde ik dit lijstje op, maar dit jaar doe ik dat niet. Het is beslist geen spectaculair lijstje en als er iets bijzonders in de Hof gaat broeden, dan meld ik dit in het verslag van 2017!

Henk Wijkhuisen

De Halsbandparkiet is een vaste gast in de Hof. Zeker als er voor voer wordt gezorgd!

Even rusten in de kleine vijver. Waakzaamheid blijft geboden

Bosplanten in Thijsse's Hof

Door **Ger Londo en Bart van Tooren**

Wanneer is Thijsse's Hof op zijn mooist? Die vraag is onmogelijk te beantwoorden. Zeker is wel dat voor iedereen het vroege voorjaar een heel mooie tijd is in de Hof. Eind februari kleuren grote delen al wit door de sneeuwkllokjes en het lenteklokje, later vormen de bosanemonen uitgestrekte tapijten, en zorgen de sleutelbloemen voor gele tinten.

Deze lenteboden, veelal stinzenplanten, zijn al de eerste jaren van Thijsse's Hof aangeplant en voor een deel zullen ze ook al aanwezig geweest zijn in het Bloemendaalse Bos. Door herhaalde aanplant en ook door spontane uitbreiding hebben deze vroeg bloeiende bosplanten zich uitgebreid tot de enorme tapijten die het nu plaatselijk zijn. Dat is al heel lang zo en je zou

Gulden sleutelbloem

kunnen denken dat dit al decennia ongewijzigd het geval is. Maar is dat wel zo? Hoe gaat het eigenlijk met de voorjaarsbloeiërs? Nemen ze nog toe of nemen ze juist af onder invloed van bijvoorbeeld stikstofdepositie, ten gunste van grote brandnetel? Of nemen ze misschien toch sluipenderwijs af door het steeds dichter worden de bos? Moete we geen extra maatregelen treffen om de huidige bloemenpracht voor langere tijd veilig te stellen?

Op het eerste gezicht zijn dat lastig te beantwoorden vragen maar in de jaren 1995-1997 heeft een uitgebreide inventarisatie plaats gevonden van de plantengroei in de 'bosvakken'. Thijsse's Hof wordt door het padenstelsel haast automatisch verdeeld in een aantal vakken. Per vak zijn toen door Ger Londo in het voorjaar alle aanwezige plantensoorten genoteerd, incl. de mate van voorkomen.

Dat laatste gebeurde met de zogenaamde schaal van Tansley. Ruwweg, afgezien van enkele verfijningen komt dat op het volgende neer: 'r' = zeldzaam; 'o' = schaars; 'f' = frequent voorkomend; 'a' = abundant; 'd' = dominant voorkomend.

In 2016 is dit herhaald en kunnen we een prachtige vergelijking maken. Natuurlijk is de methode niet geheel nauwkeurig; of iets een 'o' of een 'f' krijgt is altijd wat subjectief. Ook is het zo dat enkele weken eerder of later inventariseren veel uit kan maken. Eind februari zie je overal sneeuwkllokjes, een maand later moet je goed zoeken om de bladeren nog te zien. Bij het interpreteren van de resultaten is dat iets om rekening mee te houden.

Het resultaat was in zekere zin verrassend en ook geruststellend: er was in feite maar heel weinig veranderd. Eigenlijk alle voorjaarsbloeiërs waren nog in dezelfde mate aanwezig als ruim 20 jaar geleden. Dat is natuurlijk heel goed nieuws.

Het betekent dat de toch ook in Thijsses Hof aanwezige stikstofdepositie niet zodanig is dat dit tot nog grotere veranderingen in de bosflora heeft geleid dan die hebben plaatsgevonden tussen de jaren '50 en '90 van de vorige eeuw. Die veranderingen zijn door Ger Londo beschreven in het boekje 'Thijsses Hof – Tachtig jaar natuurontwikkeling'. Vooral sinds 1980 hebben soorten van voedselrijk milieu, onder meer grote brandnetel en fluitenkruid, zich sterk uitgebreid en is verruiging van de kruidlaag opgetreden. Bosanemoon is gemiddeld afgenomen.

Zwarte toorts

Dat het ouder en dichter wordende bos niet tot grote veranderingen leidt is minder verbazend. De voorjaarsbloeiers bloeien al voordat de bomen in blad komen, sterven vrij snel af, en hebben daardoor minder last van een dicht bladerdek.

Zijn er dan recent helemaal geen veranderingen? Toch wel enigszins natuurlijk. Op basis van de cijfers is bosanemoon ook in de laatste 20 jaar toch iets verder achteruit gegaan en dat geldt ook voor vingerhelmbloem. Ook gele dovenetel en lelietje-van-dalen lijken iets achteruit gegaan te zijn. Grote brandnetel lijkt daarentegen iets toegenomen te zijn. Het gaat steeds om slechts kleine verschillen. Wie nu in het voorjaar rondkijkt zal denken dat ook hartbladzonnebloem wel erg toegenomen zal zijn.

Dat is echter niet zo: de toename tot de huidige aantallen is blijkbaar al van eerdere datum. In totaal werden in de bosvakken circa 180 soorten aangetroffen, waaronder ruim 40 soorten bomen en struiken. In die boom- en struiklaag lijkt trouwens ook nauwelijks iets veranderd te zijn.

Wel zijn Gewone esdoorn en Amerikaanse vogelkers plaatselijk verwijderd en dat zie je terug in de cijfers. Andere soorten zijn juist aangeplant. Er zijn enkele soorten kruiden niet terug gevonden, veelal in 1995-1997 ook maar met enkele planten aanwezig, maar steeds betreft dat soorten die elders in de Hof nog wel aanwezig zijn. Nieuwe soorten waren wel royaal aanwezig maar dit betrof steeds ofwel aangeplante soorten ofwel soorten die langs de randen van de paden groeien en in 1995-1997 waarschijnlijk buiten beschouwing gelaten zijn.

Conclusie is dat er weliswaar lichte aanwijzingen zijn voor enige verdere 'verruiging' in de afgelopen 20 jaar maar dat dat toch nog maar heel beperkt is. Toch zijn er de laatste jaren experimenteel al enkele maatregelen getroffen om eventuele verruiging te beperken. Zo is hier en daar van de bosbodem de strooisellaag verwijderd. Ook is het bos hier en daar iets gedund. De maatregelen dragen er zeker aan bij dat de voorjaarsflora het prima doet.

Gelukkig kan veilig voorspeld worden dat ook over 20 jaar nog volop genoten kan worden van de voorjaarsflora.

Voorjaarszonnebloem

Indien onbestelbaar:
Mollaan 4, 2061 BD Bloemendaal

Colofon

Samenstelling van het bestuur van Stichting Thijsses's Hof:

Drs. H. Wijkhuisen, Driehuis, voorzitter
Drs. C.M.M. Meyer-Wortelboer, Bloemendaal, secretaris
Drs. G.J.H. Haan, Haarlem, penningmeester
Dhr. J.A.H. Leemreize, lid
Dr. B.F. van Tooren, Bilthoven, lid
Drs. D.H. Vonk, Haarlem, lid

Correspondentieadres:

Mollaan 4, 2061 BD Bloemendaal.
Tel. 023-5262700

E-mail: info@thijsseshof.nl

Meer informatie over Thijsses's Hof op onze website: www.thijsseshof.nl

Openingstijden van de Hof:

1 maart – 1 april: 9.00 – 16.00 uur, maandag gesloten

1 april – 1 november: 9.00 – 17.00 uur, maandag gesloten

1 november – 1 maart: 9.00 – 16.00 uur, zondag en maandag gesloten

N.B.: Pasen en Pinksteren: zondag en maandag open

Van 25 december t/m 1 januari is de Hof gesloten.

Beheerder-hovenier: vacant

Vervangend beheerder-hovenier: Yneke Bettink / Sander Hartveld

De (vervangend) beheerder-hovenier is ge-

durende de openingstijden aanspreekbaar voor een vraag, suggestie of extra informatie en is voor u herkenbaar aan bordeaux rode shirt met logo. Het kantoor bevindt zich rechtsom in het instructielokaal, de werkschuur bevindt zich achter in de Hof bij de composthoop.

Rondleidingen:

Iedere eerste zondag van de maanden maart t/m september om 14.00 uur.

Groepen op afspraak: info@thijsseshof.nl

Gebruik instructielokaal:

Scholen en groepen kunnen contact opnemen via info@thijsseshof.nl

Donatiebetaling 2017:

Heeft u uw donatie voor 2017 al betaald? Heel hartelijk dank! Zo niet, dan is dit een mooie herinnering om het alsnog te doen.

Belangrijk te weten: Thijsses's Hof is een ANBI waardoor uw gift fiscaal aftrekbaar is. Als u vastlegt dat u voor minstens 5 jaren een vast bedrag geeft dan is de fiscale aftrek zelfs drempelloos en dus geheel aftrekbaar, zie www.belastingdienst.nl en anders helpen wij u daar graag mee.

Bent u nog geen donateur? Ons bankrekeningnummer is: **NL59 ABNA 0500 729891** ten name van: Stichting Thijsses's Hof te Bloemendaal

Vrijwilligster Karin Hoogzaad aan het werk